

DE EUROPESE TOEZICHTHOUDER VOOR GEGEVENSBESCHERMING

Samenvatting van het advies van de EDPS inzake acht onderhandelingsmandaten voor het sluiten van internationale overeenkomsten die de uitwisseling van gegevens tussen Europol en derde landen mogelijk maken

(De volledige tekst van dit advies is beschikbaar in het Engels, Frans en Duits op de EDPS-website: www.edps.europa.eu)

(2018/C 170/02)

1. INLEIDING EN ACHTERGROND

De Europol-verordening⁽¹⁾ bevat specifieke regels voor de overdracht van gegevens door Europol buiten de EU. In artikel 25, lid 1, wordt een aantal rechtsgronden genoemd waarop Europol rechtmatig gegevens kan overdragen aan autoriteiten van derde landen. Een van de mogelijkheden is dat de Commissie overeenkomstig artikel 36 van Richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad⁽²⁾ vaststelt dat het derde land waaraan Europol gegevens overdraagt, een adequaat beschermingsniveau waarborgt. Aangezien er op dit moment nog geen besluit over de adequaatheid van de beschermingsniveaus is, is het alternatief voor Europol voor de reguliere overdracht van gegevens aan een derde land het gebruik van een passend kader dat voortvloeit uit de sluiting van een bindende internationale overeenkomst tussen de EU en het ontvangende derde land.

Op 20 december 2017 heeft de Commissie acht aanbevelingen⁽³⁾ voor besluiten van de Raad aangenomen om machtiging te verlenen voor het openen van onderhandelingen over internationale overeenkomsten tussen de Europese Unie (EU) en acht derde landen van het Midden-Oosten en Noord-Afrika, namelijk Algerije, Egypte, Israël, Jordanië, Libanon, Marokko, Tunesië en Turkije. Dergelijke internationale overeenkomsten bieden de vereiste rechtsgrondslag voor de uitwisseling van persoonsgegevens tussen Europol en de autoriteiten van deze derde landen die bevoegd zijn voor de bestrijding van zware criminaliteit en terrorisme.

De Commissie is van mening dat er behoefte bestaat aan nauwere samenwerking tussen Europol en deze acht landen in het licht van de politieke strategie van de EU die is uitgestippeld in de Europese Veiligheidsagenda⁽⁴⁾, de conclusies van de Raad⁽⁵⁾ en de integrale strategie voor het buitenlands en veiligheidsbeleid van de Europese Unie⁽⁶⁾, alsmede de operationele behoeften van de rechtshandavingsinstanties in de EU en van Europol. Deze acht derde landen zijn ook genoemd in het elfde voortgangsverslag over de totstandbrenging van een echte en doeltreffende Veiligheidsunie⁽⁷⁾. De samenwerking met genoemde landen wordt als geheel beoogd⁽⁸⁾. De huidige instabiliteit in de regio, met name in Syrië en Irak, wordt beschouwd als een ernstige bedreiging voor de veiligheid van de EU op lange termijn. Dit betreft zowel de doeltreffende bestrijding van terrorisme en de daarmee samenhangende georganiseerde misdaad als uitdagingen op het gebied van migratie, zoals de facilitering van illegale migratie en mensenhandel. Samenwerking met de plaatselijke rechtshandavingsinstanties wordt ook van cruciaal belang geacht om deze problemen aan te pakken.

Overeenkomstig de procedure van artikel 218 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) is de Commissie namens de EU verantwoordelijk voor de onderhandelingen over deze internationale overeenkomsten met derde landen. Met deze acht aanbevelingen tracht de Commissie toestemming te krijgen van de Raad van de Europese Unie (Raad) om de onderhandelingen met de acht geïdentificeerde derde landen te beginnen. Na afronding van de onderhandelingen moet het Europees Parlement, om deze overeenkomsten formeel te kunnen afsluiten, akkoord gaan met de teksten van de onderhandelde overeenkomsten en moet de Raad de overeenkomsten ondertekenen.

5. CONCLUSIE

De EDPS verwelkomt de aandacht die wordt besteed aan gegevensbescherming in de bijlagen bij de aanbevelingen van de Commissie van 20 december 2017, die het mandaat van de Commissie vormen om namens de EU te onderhandelen over de respectieve internationale overeenkomsten met elk van de acht MENA-landen waarvoor samenwerking met Europol wordt overwogen.

De noodzaak en evenredigheid van de beoogde internationale overeenkomsten om Europol in staat te stellen regelmatig gegevens over te dragen aan de bevoegde autoriteiten van de acht betrokken derde landen, moeten volledig worden beoordeeld om de naleving van artikel 52, lid 1, van het Handvest te waarborgen. Om een dergelijke grondige beoordeling per geval mogelijk te maken, beveelt de EDPS aan de behoeften aan overdrachten verder te beperken en te differentiëren op basis van de specifieke situatie van elk derde land en de realiteit ter plaatse. Het toepassingsgebied van elke internationale overeenkomst en de doeleinden van overdrachten aan elk derde land moeten dienovereenkomstig nader worden gespecificeerd in de bijlagen. De EDPS beveelt verder aan om effectbeoordelingen uit te voeren om een beter beeld te kunnen vormen van de risico's die de overdracht van gegevens aan deze derde landen met zich meebrengt voor het recht van personen op privacy en gegevensbescherming, maar ook voor andere door het Handvest beschermde grondrechten en fundamentele vrijheden, teneinde de precieze waarborgen die nodig zijn, vast te stellen.

De EDPS stelt vast dat Europol op grond van artikel 25, lid 1, onder b), van de Europol-verordening regelmatig gegevens aan een derde land kan overdragen via de sluiting van een bindende internationale overeenkomst tussen de EU en het ontvangende derde land, op voorwaarde dat die overeenkomst passende waarborgen biedt. De EDPS is van mening dat het „aanvoeren van passende waarborgen” in de zin van de Europol-verordening impliceert dat de met derde landen gesloten internationale overeenkomsten:

- moeten zorgen voor volledige samenhang met artikel 8 van het Handvest in de ontvangende derde landen, met name met het doelbindingsbeginsel, het recht van toegang, het recht op correctie en de controle door een onafhankelijke, specifiek in het Handvest genoemde instantie;
- advies 1/15 van het Hof van Justitie moeten volgen, door ervoor te zorgen dat het uit deze overeenkomsten voortvloeiende beschermingsniveau in wezen gelijkwaardig is aan dat waarin de EU-wetgeving voorziet;
- mutatis mutandis de criteria van overweging 71 van Richtlijn (EU) 2016/680 moeten toepassen, d.w.z. dat de overdracht van persoonsgegevens onderworpen is aan geheimhoudingsverplichtingen, aan het specificiteitsbeginsel en aan het feit dat de persoonsgegevens niet zullen worden gebruikt om de doodstraf of enige vorm van wrede en onmenselijke behandeling aan te vragen, uit te delen of ten uitvoer te leggen;
- een afspiegeling moeten vormen van de specifieke waarborgen die in de Europol-verordening zijn opgenomen, zoals beperkingen die door informatieverstrekkers zijn gespecificeerd, en
- in het kader van strafrechtelijk onderzoek essentiële waarborgen moeten toepassen en waarborgen moeten opnemen die per geval de voorzienbare risico's aanpakken die de overdrachten aan deze derde landen met betrekking tot andere grondrechten en fundamentele vrijheden met zich mee kunnen brengen.

Naast deze algemene aanbevelingen hebben de aanbevelingen en opmerkingen van de EDPS in dit advies betrekking op de volgende specifieke aspecten van de toekomstige internationale overeenkomsten waarover in de onderhandelingsmandaten met de betrokken derde landen van het Midden-Oosten en Noord-Afrika moet worden onderhandeld:

- de beginselen inzake doelbinding en doelspecificatie met betrekking tot door Europol overgedragen gegevens;
- de verdere overdracht door de bevoegde autoriteiten van de betrokken derde landen;
- beperkingen op de verwerking van informatie die door Europol wordt overgedragen aan de bevoegde autoriteiten van de derde landen;
- onafhankelijk toezicht in de derde landen;
- de rechten van betrokkenen;
- de overdracht van speciale categorieën gegevens aan de bevoegde autoriteiten van de derde landen;
- de bewaring van de door Europol overgedragen gegevens, en
- de mogelijkheid om de internationale overeenkomsten op te schorten en op te zeggen in geval van schending van de bepalingen ervan.

Gedaan te Brussel, 14 maart 2018.

Giovanni BUTTARELLI

Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming

(¹) Verordening (EU) 2016/794 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol), en tot vervanging en intrekking van de Besluiten 2009/371/JBZ, 2009/934/JBZ, 2009/935/JBZ, 2009/936/JBZ en 2009/968/JBZ van de Raad (PB L 135 van 24.5.2016, blz. 53), hierna „de Europol-verordening”.

- (²) Richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad (PB L 119 van 4.5.2016, blz. 89).
- (³) Aanbeveling voor een besluit van de Raad houdende machtiging tot het openen van onderhandelingen over een overeenkomst tussen de Europese Unie en het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië op het gebied van de uitwisseling van persoonsgegevens tussen het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol) en de Jordaanse autoriteiten die bevoegd zijn voor de bestrijding van zware criminaliteit en terrorisme, COM(2017) 798 final; Aanbeveling voor een besluit van de Raad houdende machtiging tot het openen van onderhandelingen over een overeenkomst tussen de Europese Unie en de Republiek Turkije over de uitwisseling van persoonsgegevens tussen het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol) en de voor de bestrijding van zware criminaliteit en terrorisme bevoegde Turkse autoriteiten, COM(2017) 799 final; Aanbeveling voor een besluit van de Raad houdende machtiging tot het openen van onderhandelingen over een overeenkomst tussen de Europese Unie en de Libanese Republiek over de uitwisseling van persoonsgegevens tussen het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol) en de Libanese autoriteiten die bevoegd zijn voor de bestrijding van zware criminaliteit en terrorisme, COM(2017) 805 final; Aanbeveling voor een besluit van de Raad houdende machtiging tot het openen van onderhandelingen over een overeenkomst tussen de Europese Unie en de Staat Israël op het gebied van de uitwisseling van persoonsgegevens tussen het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol) en de Israëlische autoriteiten die bevoegd zijn voor de bestrijding van zware criminaliteit en terrorisme, COM(2017) 806 final; Aanbeveling voor een besluit van de Raad houdende machtiging tot het openen van onderhandelingen over een overeenkomst tussen de Europese Unie en Tunesië over de uitwisseling van persoonsgegevens tussen het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van wetshandhaving (Europol) en de Tunesische autoriteiten die bevoegd zijn voor de bestrijding van zware criminaliteit en terrorisme, COM(2017) 807 final; Aanbeveling voor een besluit van de Raad houdende machtiging tot het openen van onderhandelingen over een overeenkomst tussen de Europese Unie en het Koninkrijk Marokko op het gebied van de uitwisseling van persoonsgegevens tussen het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol) en de voor de bestrijding van zware criminaliteit en terrorisme bevoegde Marokkaanse autoriteiten, COM(2017) 808 final; Aanbeveling voor een besluit van de Raad houdende machtiging tot het openen van onderhandelingen over een overeenkomst tussen de Europese Unie en de Arabische Republiek Egypte over de uitwisseling van persoonsgegevens tussen het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van wetshandhaving (Europol) en de Egyptische autoriteiten die bevoegd zijn voor de bestrijding van zware criminaliteit en terrorisme, COM(2017) 809 final; Aanbeveling voor een besluit van de Raad houdende machtiging tot het openen van onderhandelingen over een overeenkomst tussen de Europese Unie en de Democratische Volksrepubliek Algerije over de uitwisseling van persoonsgegevens tussen het Bureau van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol) en de Algerijnse autoriteiten die bevoegd zijn voor de bestrijding van zware criminaliteit en terrorisme, COM(2017) 811 final.
- (⁴) Mededeling van de Commissie van 28 april 2015 aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — De Europese Veiligheidsagenda, COM(2015) 185 final.
- (⁵) Conclusies van de Raad van 19 juni 2017 over het externe optreden van de EU op het gebied van terrorismebestrijding, document 10384/17.
- (⁶) Gedeelde visie, gemeenschappelijke actie: Een sterker Europa — een mondiale strategie van de Europese Unie voor buitenlandse en veiligheidsbeleid, beschikbaar op: <http://europa.eu/globalstrategy/en>
- (⁷) Mededeling van de Commissie van 18 oktober 2017 aan het Europees Parlement, de Europese Raad en de Raad — Elfde voortgangsverslag over de totstandbrenging van een echte en doeltreffende Veiligheidsunie, COM(2017) 608 final.
- (⁸) Zie het memorandum van overeenstemming van alle aanbevelingen van de Commissie voor besluiten van de Raad die op 20 december 2017 zijn ingediend, met uitzondering van die over Israël.
-